

omf. a. v. 10. 2

1783, 2

11

DISSERTATIO

DE

USU JURISPRUDENTIÆ NATURALIS

NECESSARIO

IN JURE POSITIVO.

QUAM

UNA CUM POSITIONIBUS EX JURE NATURÆ DEPROMPTIS

IN AULA MAJORI ACADEMIÆ ELECTORALIS

MAXIMILIANÆ BONNENSIS

PUBLICÆ DISQUISITIONI

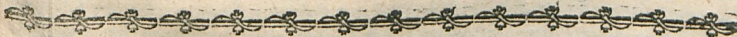
SUBMITTIT

FRANC. JAC. DE BREUNING, MERGENTHEIMENSIS

Juris Naturæ Auditor

ANNO DOMINI MDCCLXXXIII.

DIE 4TA SEPTEMBRIS.

BONNÆ, EX TYPOGRAPHIA ELECT. ACADEM. APUD JOAN. FRID. ABSHOVEN.

DISSERTATIO

de

USU JURISPRUDENTIAE NATURALIS

NECESSARIO

IN JURE POSITIVO

AVUM

AVUM POSITIVUS EX JURE NATURAE DEPOSITUS

IN JURE NATURAE ACADÉMIAE REGIORUM

M. RUDOLPHI AVUM POSITIVUS

AVUM POSITIVUS

AVUM POSITIVUS

AVUM POSITIVUS (AVUM POSITIVUS)

AVUM POSITIVUS

AVUM POSITIVUS

AVUM POSITIVUS

AVUM POSITIVUS (AVUM POSITIVUS)

DISSERTATIO
DE
USU JURISPRUDENTIÆ NATURALIS
NECESSARIO
IN JURE POSITIVO.

§. I.

Jus naturale est, quod naturalis ratio inter omnes homines constituit. Diverfum est ab eo Jus civile, quod unusquisque populus sibi ipsi elegit, uti docet Imperator in §. I. Inst. de jure nat. gent. & civ. Ex quo sua sponte fluit a) Jus naturale esse unum; civilia vero innumera. b) Jus naturale esse æternum, necessarium & immutabile; jura civilia mutari & posse, & sæpius debere. c) Jure naturali obligari omnes & singulos homines; jure civili vero non nisi Cives illius Civitatis, cui subsunt.

§. II.

Existere Leges naturales, earumque cognitionem insignis in Jurisprudentia esse utilitatis, apud Jurisconsultos est indubitatum *). Neque minus certum est, omne jus positivum juri naturali debere esse consentaneum. Unanimis id confirmat Jurisconsultorum Consensus, qui volunt non à Prætoris

zōvis editō, vel XII. Tabulis, sed penitus ex intima Philosophia hauriendam esse juris disciplinam. CICERO de L. l. I. *Stirps omnis juris est natura* inquit idem l. cit. Egregium pariter est illud apud PLUTARCHUM de Stoic. rep. p. 1035: *Non potest inveniri principium aliud, aut origo iustitiæ, quam ab Jove & communi natura.*

Existentiam Legum naturalium demonstrare conati sunt GROTIUS contra Carneadem antiquum Philosophum de J. b. & p. proleg. §. 5. & seq. POFFENDORFIUS de off. I. C. 3. §. 7. BURLAMAQUIUS *Principes du droit naturel* P. II. C. 1. HOLLMANNUS in *Jurisprudentiæ nat. Syll.* P. I. C. 2. FEDER in *Philosophia practica* §. 54. DE MARTINI *Posit. juris nat.* §. 93. Præstantiam juris naturalis in jure positivo vel maxime agnoscit MONTESQUIEU *l'esprit des loix. Préface.*

§ III.

Quodsi jus naturale juris omnis positivi radix & principium est; plena utique & solida intelligentia juris positivi haberi nequit, absque cognitione præceptorum naturalium. Id modo necessarium reddit usum juris nat. in jure positivo; hoc autem præsentî Dissertatione luculentius ostensuri, ad tres partes materiæ præsentem reducere, nobis visum est, esse convenientius, ita ut pateat usus juris naturæ. I. *in legibus positivis condendis*, II. *in prætermisissis supplendis*, III. *in dubiis interpretandis*. Quævis partium harum aperit nobis amplissimum differendi campum. Nos ut & brevitati simul & claritati consulamus, principaliora hujus materiæ capita in compendio sistere conabimur, uberiores ejusdem elucubrationem relinquentes Viris in hac materia exercitatoribus.

Fuerunt equidem plures, qui materiæ huic illustrandæ suam impenderunt operam, uti CHR. AUG. CRUSIUS in *Instit. juris universi* Francof. & Herbip. 1761. (Vid. Leipz. gel. Zeit. 1762. N. 75.) JOAN. GEORG. ANT. BRANIUS *Pr. de studio juris naturæ in jurisprudentia tum publica, tum privata summe necessario*. Wurzburgi. 1744. JOAN. NEP. ENDRES *Dissert. de necessario jurisprudentiæ naturalis cum ecclesiastica nexu, & illius in hac usu*. Wirzburgi. 1761. Conf. *Nova juris nat. historia* illustr. GEORG. CHR. GEBAUERI Jcti *aucta ab ERICO CHR. KLEVESAHL*. Wetzlaræ. 1774. Verum Viri hi eruditi non ita exhausterunt istam materiam, ut non plurima supersint, quæ nova dilucidatione indigeant.

PARS I,

(3)

P A R S I.

De usu juris naturæ in legibus condendis.

§. I.

Est sane hac in parte usus juris naturalis necessarius, cum ipsamet legis-
lativa potestas aliunde, quam ex principiis juris naturalis intelligi haud
possit. Hæc enim primum innoscit ex ipsa natura & indole civitatis,
ad quam homines communis securitatis ergo, confugere sunt compulsi,
penitus considerata. Ex hac liquet, Civitatem absque imperio, imperium
autem absque potestate condendi leges subsistere neutiquam posse, & ean-
dem brevi iri subversam, ubi civitatis membra potestatem hanc ultra ag-
noscere recusant. Novissima at infauusta satis genevensis revolutio hujus
esto exemplum.

§. II.

Neque minus usus juris naturæ necessarius est in statuendis potestatis
legislativæ limitibus, ne vel ex una parte à Legislatore in statuendis le-
gibus committatur excessus, vel defectus ex altera. Ex quonam enim fonte
imperans cognoscere poterit, quales leges aut condere valeat, aut quales pro
diversitate circumstantiarum condere expediat, ipsa ratione, æqui justique
magistra inconspicua? quomodo alias perdifficiles illæ quæstiones solvi pote-
runt: an imperanti liceat quandoque cum damno privatorum bono com-
muni consulere? an ei competat jus, Legum transgressores puniendi, & qui-
bus in delictis? an & quænam peccata morte possint coerceri? millena alia in
omni jure positivo, obvia hujuscemodi legum occurrunt exempla, quæ unice
justitiæ suæ mensuram accipere debent a summa illa, æternaque lege, quæ
cordibus hominum est insita.

Licet quandoque imperanti sub certis limitibus imperium sit conce-
sum, quibus consequenter potestatem suam attemperare debet: plu-
rimos nihilominus necesse est, oriri casus, in quibus, quid possit,
quidve debeat facere imperans ex jure naturali est decidendum. Conf.
FEDERI *Philosophia practica*, P. II, §. 66.

§. III.

§. III.

Límites autem potestatis legislativæ ex fine civitatis oportet demitti. Porro finis hujus alius esse nequit, quam communis Reipublicæ & civium salus: igitur legum conditores, omnes, quas ferunt leges, ad communem Reipublicæ Salutem, veluti ad ultimum tribunal revocent, necesse est, ut earum æquitas pateat. Praclare hac in re more suo differit CICERO: *constat, inquit, profecto ad salutem civium, civitatumque incolunitatem, vitamque hominum quietam & beatam inventas esse leges: eosque, qui prima hujusmodi scita sanxerint, populis ostendisse, ea se scripturos atque laturos, quibus illi adscriptis, susceptisque honeste, beateque viverent, L.L.* II. 5. Quare Constitutiones, quæ aut salutis reipublicæ, aut æternis legibus reperiuntur adversæ, turpissimæ potius corruptelæ, quam leges sunt dicendæ.

Ad ista respicere neglexerunt ARCADIUS & HONORIUS in Constitutione, qua innocentibus liberis perduellium vita *lenitate imperatoria concedi dicitur, quia paterno deberent perire supplicio, L. 5. cod. ad leg. jub. maj.* Hisce dissentanea pariter erat illa lex Sardonum, *ut filii patres senio confectos clavis interimant, ELIAN.* III. 38. & IV. 7. Datur igitur ante omnem legem positivam civilem honestum & inhonestum; erronea est ergo opinio HOBBSII omne honestum aut inhonestum a lege civili dependere asserentis. De Cive XIV. 10.

§. IV.

Et quamvis omnia civitatis membra legibus naturalibus æqualiter obligentur, licet eadem nulla civili constitutione fuerint firmatæ: sunt tamen quandoque homines insensati, & æternæ salutis immemores, qui flocci faciunt, naturalia violare præcepta, in animarum suarum jacturam, dummodo nihil sit in vita hac temporali, quod opinatam eorum felicitatem perturbet. Manifesto hinc colligitur, & eas legislatori a recta ratione impõsitas esse parvas, ut præcepta naturalia nova sanctione muniat, ut ita illi, qui supremum judicem, ejusque pœnas futuras haud metuunt, metu saltem judicis civilis, ejusque pœnarum, in officiis suis contineantur. Insolentius sane grassarentur furta, homicidia, latrocinia, & alia hujusmodi delictorum genera, juri naturæ adversa, nisi pœnis civilibus eadem forent munita. Quænam autem naturalia præcepta, & qualiter civili sanctione munire oporteat, æqua denuo ægionis statera ponderandum est.

§. V.

§. V.

Leges fortuitæ, quæ pro quibusdam rerum adjunctis, in commune reipublicæ commodum feruntur, pro aliis rerum circumstantiis quandoque sunt noxiæ, & in reipublicæ cedunt perniciem. Præ quingentis aliis id factis demonstrat una illa lex *de non exportandis e territorio frumentis*. Quare naturalis æquitas, alia omni positiva regula deficiente, postulat, leges hæc pro quibusdam rerum circumstantiis prudenter latas, his cessantibus, a legislatore fore moderandas, abrogandas, aut saltem, prout circumstantiæ exigunt, immutandas. Id quoque idem dici potest de dispensatione, cum non minus quandoque expediat, subditos quosdam lege sua solvere. Perspicuum hinc est, legislatori in condendis legibus, iisque pro diversitate adjunctorum adcommo-
dandis, jurisprudentiam naturalem utramque facere paginam, eumque a justitiæ semita sapissime debere deflectere, cujus passus a præfulgente hoc lumine non reguntur.

Conf. DE MARTINI Posit. de jure civit. §. 88. Scheidmantels Staatsrecht. Th. I. R. V. Justit Natur und Wesen der Staaten. §. 192. FEDER I. cit. n. 4.

§. VI.

Si autem aliquando jurisprudentia naturalis necessaria est, tum profecto id obtinet in limitibus inter potestatem ecclesiasticam, a Christo institutam, & imperium civile statuendis. Est etenim utraque hæc potestas a se invicem independens, utraque in suo ordine suprema. Duo sunt, inquit GELASIUS ad ANASTASIUM Imperat. *Imperator augustissime! quibus hic mundus principaliter regitur: Auctoritas sacra Pontificum & regalis potestas. Nosti enim fili clementissime! quod licet præsideas humano generi dignitate, rerum tamen divinarum præsulibus devota colla submittis.* — Quantum ad ordinem discipline publicæ cognoscentes imperium tibi collatum, legibus tuis parent ipsi quoque religionis antistes. Apud HARDUIN. Tom. IV. Col. 1182. Conf. DE MARCA in præf. de Concord. & imp. Cum autem in alterutra harum potestatum, ob intimum, quo alias inter se sunt copulatæ, nexum emergant sæpius negotia, quæ utramque potestatem concernunt; necesse hinc est, eas quandoque in lites & controversias incidere. Communi igitur opus est norma, ad quam hujusmodi negotia exigantur, quæ alia unquam esse non potest, quam jus naturale, quod utrique potestati, & omnibus gentibus est commune.

Licet

Licet enim altera ab altera sit plane independens; intus tamen est inter utramque potestatem nexus. Infirma enim penitus foret potestas ecclesiastica, nisi brachium civile eidem mutaret robur suum. Vicissim absque genuinis Ecclesie & Religionis principijs, salva non satis esset civilis potestas, ut impia MACHIAVELLI principia satis commonstrant. Necessè igitur est, inter has potestates quandoque oriri diffidia, eaque sæpius orta esse, melius docent historice, quam enarrare fas est. Conf. *Dissert.* JOAN. NEP. EN-DRES §. III. Cap. II.

§. VII.

Parum juvat, si opponas: diversas has potestates, Ecclesiam scilicet & imperium, mutuo consensu, sibi publica pacta aut concordata constituisse, ad quorum normam negotia eorum sint tractanda, litesque dirimendæ. Pacta enim hujusmodi specialia solum sunt, certas duntaxat negotiorum species concernentia, non omnes, quæ in controversiam venire possunt. Sed neque possibile est, omnes casus litium futuros prævidere, multo minus eos in pactis exprimere. Quotiescunque igitur nova negotia atque diffidia, quæ sane omnia evitari nequeunt, harmoniam Sacerdotium inter & Imperium perturbant, profecto hæc omnia ad principia legum naturalium sunt exigenda, ut ita rebus mature ponderatis, Cæsari quid sit Cæsaris, & Deo quid Dei sit, tribuatur. Accedit, quod & ipsa pacta, si quæ inter potestates has habeant locum, omne robur suum unice juri naturali debeant.

§. VIII.

Limites autem inter potestatem ecclesiasticam & imperium facili negotio statuuntur, si utriusque potestatis ultimus finis, præcunte rationis lumine, paululum adcuratius perpendatur. Finis nempe potestatis ecclesiasticæ est salus animarum, non solum vita hac temporali circumscripta, sed illam præcipue respiciens, quæ in æternum duratura est; finis potestatis civilis est salus communis hominum in civitate unitorum. Iste omnino spiritualis est, humanam etiam excedens intelligentiam; hic vero temporalis, sola ratione cognitus. Unde & media, queis utriusque hujus potestatis finis obtinetur, plane diversa sunt. Media prioris finis obtinendi, sunt præcipue actiones internæ mentis; posterioris autem sunt actiones externa

verne tantum, corporis. Finis hic potestatis Ecclesiasticæ luculentèr perspicitur ex novo Testamento. *Joan. XVIII. 36. Joan. V. 39. & XX. 31.* Finis autem potestatis civilis ex ipsa natura & indole civitatis satis est manifesta.

§. IX.

Hiscè attentius consideratis, jus naturale duas suggerit regulas, quibus utriusque dictæ potestatis limites proximè videntur determinari. Potestas quidem civilis sequenti dirigitur regula: *Ad omnia ea negotia se extendit civilis potestas, quæ in externum civitatis commune bonum aliqua ratione influunt.* Regulæ hujus veritas patescit inde, quod reipublicæ finis sit salus externa reipublicæ; ad ea igitur omnia se extendere debet, quæ salutem ejusdem aut promovere, aut impedire aliquo modo possunt. Milena corollaria ex regula hac generali, sponte sua fluunt, quæ negotiis specialiter emergentibus facile queunt adplicari. Regula hac veluti fundamento suo, nituntur plurima, quæ potestati civili, in Ecclesia competunt jura, veluti *jus placetæ regii, jus dandi exclusivam in electione Ecclesiæ prelatorum, jus concedendi tolerantiam, seu permittendi subditis, à vera religione alienis, liberum sacerdotum exercitium, jus legem amortizationis condendi, jus urgendi legem Ecclesiasticarum observantiam, & abusus abrogandi,* & infinita propemodum alia, quæ omnia enarrare, instituti mei non possunt ratio.

Novissimum, hujus Exemplum dedit AUGUSTISSIMUS noster IMPERATOR JOSEPHUS II. in Decreto causas matrimoniales concernente, lapso mense Martio, edito, in quo invalidos declaravit contractus matrimoniales minorennium, absque consensu parentum, & militum absque consensu officialium suorum. Decreti hujus justitia sequenti manifesta redditur ratiocinio: *Ad omnia ea negotia se extendit civilis potestas, quæ in externum civitatis commune bonum aliqua ratione influunt: at contractus matrimoniales talia sunt negotia;* hujusmodi enim contractus, in quo adolescentes juvenili ardore abrepti, incaute consentiunt, Statùs matrimonialis oneribus minime ponderatis, sapissime infaustissimos experientia texte, fortiuntur effectus: præterquam enim, quod odia & discordias inter familias frequenter disseminent, ipsos quoque immaturos conjuges impares reddunt, aut oneribus matrimonii congrue portandis, cum ipsi eorum parentes, hisce in casibus, auxiliatrices manus soleant retrahere,

B

aut

aut prolibus fors, in tali conjugio susceptis, debite educandis & informandis, cum & ipsi adhuc informatione ac educatione non raro indigeant, quod utique in reipublicæ incommodum cedat, necesse est. Ex altera parte clarius adhuc constat, reipublicæ civili potestatem esse, eos coercendi ab ineundo matrimonio, quibus plerumque media deficiunt, onera ejusdem portandi, quales & frequenter sunt milites; quibus & sequens urgentissima accedit ratio, quod milites negotiis matrimonialibus impliciti, ineptiores evadant, servitiis militaribus adimplendis, cum amore prolium aut uxoris visci, metuant magis, vitam suam pro bono Patriæ exponere. Ex quibus præmissis manifesto sequitur, hujusmodi Decretum non tantum esse justum, sed & æquitati & bono communi esse convenientissimum. Imo non foret inconsultum, simile decretum extendere etiam ad aliud ignobilius hominum genus, qui dum vix sibi alendis sufficiunt, mox ad matrimonia anhelant; quare contingit, in gravamen reipublicæ, defectu mediocrius educationis & informationis, nasci sæpius homines miseros, viribus corporis & animi imbeciles, defectuosos, ad laborem ineptos, aut saltem male educatos, & ad scelerata quævis patranda, prouiores vel audaciores. Diutius hic morarè, nisi metus prolixitatis urgeret progressum.

§. X.

Altera, qua potestas Ecclesiastica circumscribitur regula, est ista: *omnia ea negotia, quæ ad salutem æternam animarum conducunt, quæque ex Institutione Christi Ecclesiæ commissa sicut, ad potestatem Ecclesiasticam pertinent.* Veritas ejusdem certa redditur tum ex fine Ecclesiæ §. 8, tum ex textibus Evang. minime obscuris Joan. XXI. 15. Math. XVI. 18, 19. Math. XVIII. 18. Act. Apost. XX. 28. &c. Regula hæc, sicut & prior, inservit tanquam principium, ad quos casus particulares quicumque veluti fontem suum possint reduci. Ea enim generatim noscitur esse natura ratiocinii, ut generalia prius præmittenda sint principia, ut particularia ex iis demonstrantur; sic & hic generales oportet præmittere regulas, ad quas omnia & singula specialia negotia possint revocari. Ex regula hac veluti confectarium sequitur, *potestatis Ecclesiasticæ esse, dogmata fidei declarare, disciplinaria congruenter statuere, controversias circa hæc dirimere, ritus sacros in sacramentorum Administratione adhibendos determinare &c.* Conf. clar. RIEGGER Jurisprud. Eccl. P. I. Cap. VII.

Ex

EX neglectu harum regularum limites suæ potestatis interdum transi-
luere romani Pontifices, uti in illa famosa Constit. BONIFACII VIII.
Unam Sanctam. in qua potestatem civilem romano Pontifici om-
nimode subesse asseritur. *Extrav. com. de maj & ob. Cap. I.* Item
Can. 34. de Elect. ubi Electionem Imperatoris ad Rom. Pontificem per-
tinere dicitur. Quorsum & infausta pertinet sententia, quam Cardi-
nalis Julianus Vladislo Hungariæ regi, ut eum ad pacem cum
Amurathe initam violandam permoveret, anno 1444 exposuit. *Cum*
infidelibus nullius omnino rei commercium inire licuit, & initum
non tenet injussu Pontificis maximi. CALLIMACH. *in reb. Vlal. l.*
III. Vicissim & Imperatores transgressi sunt subinde & suos limites.
Exemplum hujus præbent Imperatores orientis, qui Arianos, Mono-
thelitas, Iconoclastas, aliasque hæreses fovere, & harum rerum cog-
nitionem ad suum forum trahere non dubitarunt. Plura de harum po-
testatum limitibus non addemus, ne in messem alienam falcem mittere
videamur.

P A R S II.

Usus Juris naturalis in Legibus prætermisissis supplendis.

§. I.

Sed neque in legibus condendis tantum, jurisprudentiæ naturalis insignis
est usus; verum & eadem minime carere valemus iis in casibus, in
quibus positivæ leges, ex quibus negotia dirimenda essent, deficiunt. Non
enim est, neque esse potest tanta legum positivarum copia, quæ omnes
omnino casus, qui in controversiam venire possunt, sub se comprehendant,
dirimantque, sed quotidie emergunt novæ eorundem species, nunquam præ-
visa, in nulla constituta lege decisa, ut constans experientia comprobatur. Ne-
cessè est autem, & hæc nova negotia aliquando finire, ne secus in immen-
sum excrescant lites & controversiæ, civitatemque sua multitudine oppri-
mant. Recurrendum igitur hic denuo ad illud jus, quod omnino
Legislatoris positivi voluntatem antecedit, ut inde suppleatur id, quod in
jure positivo est prætermisissum, decidenturque negotia, quæ ex jure nullo
positivo decidi queunt.

Non possum non hic apponere verba J. Gott. HEINECCI, Jurisconsulti maxime venerandi, qui in Præfatione, quam præmittit Elementis juris civilis apposite ad hanc rem inquit: *Et quis quæso, quancumque studio, eo adspirabit, ut casus, qui quandoque incidere, omnes, quidque de singulis responsurus sit, in promptu habeat? sane si quis mille decisionum voluminibus impalluerit, nedum si Systema juris casibus referatissimum memoria comprehenderit: tamen id ei semper continget, ut mille alias quæstiones, in vita humana obvenientes, nec legerit unquam, nec memorie immixtavit. Conf. Præfat. pag. 10.* Et paulo post, dum demonstravit, omnium scientiarum rationem positam esse in Principiorum debita intelligentia. *Jurisconsultum.* Juxta DUARENUM, eum esse definit, qui præceptionum & Theorematum universalium, quibus ad judicandum ex bono & æquo de singulis præparatur & informatur, cognitionem sibi accuratam pepererit. Nam singularia, que infinita sunt, sub nullam artem aut præceptionem cadunt. Ex quo facile est intelligere, quanti faciat vir clarissimus usum juris nature in jure positivo.

§. II.

Insufficientiam istam legum quarumcunque positivarum, & ipsi legum conditores satis agnovère; siquidem non omnia negotia profana quotidie occurrentia, legibus civilibus queunt deserviri, ait L. 10. ff. de Leg. Quoniam nulla juris sanctio, quantumcumque perpenso digesta Consilio, ad humanam naturæ varietatem, & machinationes ejus inopinabiles sufficit, inquit JOANNES XXII. Papa in Epistola Constitutionibus clementinis præmissa. Hinc ipsi Legislatores sæpe hujuscemodi recursum ad leges naturales, positivis Constitutionibus deficientibus, haud obscure suadent. Ita CICERO: *Hoc si minus jure civili præscriptum est, lege tamen naturæ, & communi gentium jure sancitum est.* De Harusp. Cap. XIV. quocum consentit J. C. PAULUS: *Hec, inquit, æquitas suggerit, licet jure civili destituamur.* L. 2. §. fin. dig. de aq. pluv. Idem est, quod intendit CAJUS L. 9. D. de J. & J. inquit: *Omnes populi partim suo proprio, partim communi omnium hominum jure utuntur.* Nimum igitur Jus civile exaggeravit ACCURSIVS, asserens: *Omnia in Corpore juris contineri.* ad L. 1. D. de J. & J.

§. III.

§. III.

Melius autem legum positivarum, præcipue civilium pro singulis negotiis dirimendis insufficientia, & per consequens juris naturalis necessitas palam fit, ubi ad legum harum finem & subiecta paululum attentius direxerimus animum. Etenim leges civiles ad id sunt præcipue compositæ, ut dirigant negotia & actiones Civium in hunc finem, ut singulorum & omnium communis felicitas habeatur. Sed neque hæc Civium negotia ex solis legibus civilibus semper satis feliciter terminari queunt, cum quotidie & nova enascantur, quæ legibus civilibus determinata non sunt ut paulo ante vidimus. Subinde negotia quædam soli arbitrio æqui judicis committuntur discutienda, quæ à nulla lege possunt decidi, ut *in Contractibus bonæ fidei, in pæna temere litigantium &c.* Quandoque etiam ipsa Lex statuta attentionem non mereatur, cum ratio æquitatis, stricto juri semper præponderet. Quo plus igitur leges civiles perferuntur, eo magis denudata apparet earundem insufficientia, quæ nisi adjuvaretur per Jurisprudentiam naturalem, nulla unquam perfecta hominum, in civitate collectorum, salus possit obtineri.

§. IV.

Subiecta vero legum civilium illi solum constituunt homines, qui sese libere aliquando Imperio subjecerunt; nequaquam autem Civitatum Rectores seu Imperantes Legibus hisce subsunt. Igitur neque horum Obligationes & Jura ex jure civili oportet determinare, prout inepte judicarunt quidam juris Romani Interpretes, qui inde Jura Imperantium in ferendis Legibus, sanciendis pœnis, & exigendis tribuis æstimari voluerunt. Obligationes igitur & Jura omnia Imperantium, quæ nullo speciali pacto definita sunt, unice ex Jurisprudentia naturali sunt discenda. Licet enim Imperantes civiles nullam humanam potestatem Superiorem agnoscant; subiecti tamen sunt supremo Numini, cujus leges nequaquam contemnere audent; pœnasque vitæ futuræ, si Rempublicam male administrarent, evadere nequeunt, quamvis ab omni pœna civili sint immunes.

§. V.

Sed neque civitas una alterius legibus est subiecta, verum omnes inter se primæva adhuc utuntur libertate. Necessè est autem, ob commerciorum præcipue, aliæque negotia, oriri quandoque inter eas controversias. Hæc ex jure civili, cui illæ civitates subiectæ non sunt, nequeunt dirimi.

Neque

Næque æquum foret, semper martemharum controversiarum arbitrum statuere, easque sanguine tot innocentum suffocare. Mitiori igitur norma hic opus est, ad quam hujuscemodi controversiæ exigantur: alia aut non superest, quam Jurisprudentia naturalis, seu Jus gentium universale: ad hoc igitur veluti ad supremum judicem ultimato appellemus, causamque decidendam adferamus necesse est. Huc denique & illa quæstiones sunt revocandæ; an liceat aliquando uni civitati contra alteram, jus suum armis persequi, & quibus in casibus? Quodnam bellandi genus liceat adoptare? & sexcentæ aliæ, quæ utique non aliter, quam ex jurisprudentia naturali belli, pacisque moderatrice resolvi queunt.

Merito arguuntur a supra laudato JOA. GOTT. HEINECCIO illi juris romani Glossatores, qui in juribus pacis, belli, fœderum & legatorum Titulos *de captivis, de veteranis, de testamento militari, tum de pactis, de transactionibus & legationibus* consulendos duxerant, quique ex *L. 9. ff. de lege rhodia de jactu*, Imperatorem mundi Dominum esse colligebant, in *præf. ad Elem. jur. nat.*

§. VI.

Frustra quis quæret refegium in eo, quod civitates per publica pacta, jura sibi constituerint, juxta quæ controversiæ oriri solitæ possint dirimi. Nam pacta hæc solum particularia sunt, quæ definiendis quibusvis speciebus obvenientibus minime sufficiunt. Imo potius novas quotidie intercivitates & regna conspicimus excitari discordias, quæ in funestissima bella non raro degenerant. De pactis usque adeo sæpe ipsius controversitur, an ea adimplendi certis in casibus sit obligatio, prout sæpius experimur. Generaliora igitur principia, ex jure naturæ deprompta, habeamus oportet, juxta quæ pacta ineunda ac declaranda, bella finienda; ex quibus singulæ denique controversiarum species facile terminari queant, ut nihil superfit, quod bonum civitatis interius, exteriusque perturbare valeat.

§. VII.

Sunt denique & innumeri alii homines, qui extra omnem civitatem in societatibus quibusdam minoribus vivunt, nullum commune imperium agnoscentes, in quo statu & nationem nostram TEUTONICAM aliquando vixisse, historia proditum est. Cum autem hominibus, in simili statu vi-

venti-

ventibus, leges positivæ desint, quæ actiones suas accommodare teneantur: manifestum est, eos aliam normam, juxta quam actiones & negotia sua exigere poterint, non habuisse, quam æquitatem naturalem. Plures etiam homines, ante omnem civitatis notitiam, sola hæc æquitate ductrice, sat felicem egisse vitam, dubitari nequit.

§. VIII.

Id, quod ostendimus, præstare jus naturale in suppleendis legibus positivis civilibus, id non minus sane præstat in jure ecclesiastico. Non enim omnia agenda sibi determinavit summus legislator CHRISTUS in suo testamento, sed plurima adhuc determinanda reliquit suæ Ecclesiæ. Sed neque Ecclesiæ per constitutiones suas, quæ in corpore juris ecclesiastici continentur, ita omnia exquisitè definit, ut nihil supersit in futurum definendum; quin potius videmus & in Ecclesia, ex dubiis hinc inde S. Scripturæ textibus exoriri lites, hic grassari abusus, illic perversa, & a Spiritu Ecclesiæ aliena dogmata procedi. Manifesto hinc colligitur, potestatis ecclesiasticæ esse, recta ratione semper facem præferente, textus dubios declarare, abusus tollere, hæreses proscribere, litesque omnes circa Religionis negotia exortas dirimere, omniaque suplere, quæ in legibus ecclesiasticis prætermissa sunt.

P A R S III.

Usus juris naturalis in legibus dubiis interpretandis.

§. I.

Contingit quandoque, legem à Legislatore justissime latam, ab iis, quorum est, eam custodire, non clare satis quoad omnem partem intelligi, eo quod in verbis, aut sententiis ejusdem lateat obscuritas, aut fallentem, quos casus sub se comprehendat, ambigatur. Tum profecto ex alio fonte verus legis sensus nequit cognosci, quam ex illa communi norma, quæ legum conditores dirigere debet, ut justa decernant. Absurdum etenim foret, leges secundum rectam rationem conditas, in sensu a recta ratione alieno velle intelligere.

§. II.

§. II.

Frustra sane in legum Glossatoribus & Commentatoribus quæritur ars, leges debite intelligendi & interpretandi, siquidem eorum plurimi, utpote veris jurisprudentiæ naturalis principiis destituti, ineptis suis interpretationibus, præstantissimam legum scientiam exosam reddidèrunt & abjectam. *Inspicite*, inquit PERIZON *de usu græc. & rom. ling. Glossas & interpretationes Doctorum, qui antequam humaniores litteras e squalore & situ se emergerent, floruerunt, & si potestis, visum tenete ad errores ita absurdos sæpe, & ineptos, ut nihil supra.* Conf. HEINECCIÏ *Pref. ad Elem. jur. civ.* Tutiozem igitur ingrediamur semitam oportet, quæ mala hæc, quæ dictis Glossatoribus evenerunt, evitare, & secure penitus metam nostram valeamus attingere. Alia autem hæc semita non erit, quam illa, qualem nobis recta ratio est ostensura.

§. III.

Ea autem est legum conditarum, seu juris positivi ratio, ut partim complectatur præcepta naturalia aut absolute aut saltem hypothetice talia, quæ societati, cui data sunt, necessario & indivulse adhærent; partim vero contineant præcepta penitus arbitraria, a libero legislatoris arbitrio dependentia. Prioris generis præcepta quod attinet, ea utique a principiis jurisprudentiæ naturalis lumen suum mutuare debent; Quomodo enim, qui artem iusti & æqui non habet, illico justitiam huiusmodi legis poterit perspicere? Quomodo si sententia legis dubia est, absque erroris periculo, veram legislatoris mentem valebit quis cognoscere? sane iis aquam sæpius herere, necesse est, qui scientia juris naturalis non debite imbuti, legibus hisce dubiis interpretandis dant operam. Agnovit istud Iustus CELSUS *L. 91. §. 3. D. de V. O.* scribens: *in quæstionibus de bono & æquo plerumque sub auctoritate juris scientiæ perniciose erratur.*

Dubium utique circa leges tum civiles, tum ecclesiasticas esse potest, an juris naturalis præcepta contineant, consequenter immutabiles, & indispensabiles sint, nec ne. Exemplo sint leges de immunitate ecclesiastica, de quibusdam matrimonii impedimentis, de usuris &c. quæ absque dubio ex principiis juris naturalis decidi debent.

§. IV.

§. IV.

Ubi vero arbitraria occurrunt juris positivi præcepta, ibi magis adhuc necessaria est juris nat. scientia. Ex arbitrariis etenim aliqua sæpe sunt, quæ dum pro quibusdam rerum adjunctis, bono communi convenientia esse censentur & utilia, pro aliis circumstantiis, talia esse desinunt. Pleraque autem leges arbitrariæ & contingentes certas duntaxat locorum, aut personarum, aut temporis circumstantias respiciunt. Ibi præsto igitur sit jurisprudentia naturalis, necesse est, quæ interpretem doceat, legem ad eas tantum rerum circumstantias extendere, pro quibus ea est prudenter statuta. Jurium historia Jurisconsulto hac in parte subsidio esse debet, ut noscat adjuncta illa, pro quibus leges aliquando sunt latæ.

§. V.

Inter præcepta arbitraria quædam etiam interdum reperiuntur, quæ rationi penitus adversa sunt. Huc referri potest illud, quod scribit *ULPIANUS L. 9. §. 7. D. de pecul. licere servis naturaliter in suum corpus sævire*. Et quod jubet *Novella 89. Cap. ult. Liberis ex incestu procreatis etiam alimenta juste denegari*. Huc pertinent & leges injustæ, quæ bona naufragorum fisco addicunt. Hæ & aliæ hujusmodi leges, quæ præcepta a ratione aliena continent, ad principia juris naturæ revocandæ sunt & corrigendæ.

§. VI.

Tres interpretationis species communiter notæ sunt, scilicet *extensiva*, *restrictiva*, *declarativa*. Extensiva illa dicitur, quæ latius extenditur lex, quam sunt verba legis; interpretatio verbis legis angustior, restrictiva; illa demum, quæ neque angustior, neque latior verbis legis est, declarativa dicitur. Ambiguum autem quandoque esse potest, & sæpe est, quænam interpretationis species sit adhibenda. Tum denique ad indubitata juris naturalis principia recurrendum est, ex quibus manifestum redditur, quænam ejusdem species, materia tamen & ratione legis prius perspectis, ponderatisque aliis extrinsecis circumstantiis, legi dubiæ applicari debeat. Sic lex vetans *homicidium*, ad eum casum, docente ratione, non extenditur, in quo quis sui defensionis ergo, alterum occidit. Lex vetans *exportari frumenta*, farinam utriusque etiam includit, quia eadem noscitur esse legis ratio. Itaque prior lex admittit interpretationem restrictivam, posterior extensivam.

C

§. VII.

- IV. Non indiscrete procedunt, qui officia erga alios homines solum perfecta ad jus naturale referunt, cæteris exclusis. Non igitur impium est officium socialitatis, quod PUFFENDORFIUS aliique pro principio fundamentali juris naturæ statuunt.
- V. Ad officia, quæ ex amore erga Deum fluunt, pertinent *Reverentia, gratitudo, Cultus in- & externus, Religio*, obedientia & obsequium.
- VI. Officia Deo debita cæteris omnibus officiis in collisione præponderant.
- VII. Officia erga se ipsum hac continentur propositione: *Conserua & perfecte te ipsum*. Cuius igitur incumbit obligatio perficiendi statum suum animæ, corporis ac bonorum externorum.
- VIII. Officiis igitur erga se ipsum aduersum est, culturam Virium animæ negligere, sanitatem corporis ingluvie aut intemperantia, immoderatis pariter Jeuniis aut Vigiliis perdere, vitæ periculo se temere exponere, atque violentas manus sibi ipsi inferre.
- IX. Ab officiis hisce non minus alienum est, bona temporalia, ubi iuste haberi possunt, contemnere, salvo tamen semper ad finem altiorem respectu. Rebus suis abuti, iisdem pariter officiis repugnat.
- X. Licitum est, eadem bona occisione etiam iniusti aggressoris tueri, ubi aliter ea nequeunt conservari. Eadem de aggressore pudicitia esto sententia. Occidere tamen calumniatorem ad famam defendendam, nefas foret.
- XI. Ex officiis charitatis erga alios obligamur, diligere proximum, etiam inimicum, sicuti se ipsum, nemo tamen alterum sibi ipsi præferre debet, ubi cætera sunt paria.
- XII. Officia iustitiæ erga alios, nos jubent, *neminem ledere, & Jus suum cuique tribuere*.
- XIII. Iustitiæ non repugnat, in extrema necessitate, alteri auferre res nobis necessarias, & alteri tantum utiles. Si par sit utriusque necessitas, possessor potior haberi debet.
- XIV. Origine sua res omnes sunt nullius, seu in communiõne negativa, à qua nemo poterat absque injuria excludi. Cuius autem competit Jus, res nullius seu vacuas occupandi, & in usus suos convertendi, porro de illis disponendi pro suo arbitrio, in quo consistit *verum Dominium*.
- XV. Materiam occupationis non constituunt res, quæ non sunt nullius, uti homines, & quæ in eo sunt statui, ut quis habeat jus eas occupandi cum cæterum exclusione, quales sunt pisces in parte fluminis occupata.
- XVI. Convenit Domino jus, alios omnes à re sua excludendi, amissam à detentore repetendi & vindicandi.

- XVII. Accessio omnis, quæ provenit ex re nostra, pariter est nostra; secus foret, si proveniat ex re alterius. Non igitur in omni sensu verum est illud axioma: *accessorium sequitur principale*.
- XVIII. Omne pactum validum parit obligationem justitiæ, id adimplendi, quod pacto est promissum. Promissio autem necdum acceptata, absque injuria revocari potest.
- XIX. Irrita est omnis promissio rei de se illicitæ & turpis. Unde nec tenent pacta sub conditione turpi inita, qui tamen rem promissam præstitit, repetere eam nequit.
- XX. Pacta multiplicis sunt generis. Notabilis eorum divisio est in *Benefica & onerosa*. Ad benefica referuntur *donatio stricte talis, mutuum, commodatum, peccarium, depositum, mandatum*, quorum notiones & requisita dedimus.
- XXI. Res commodata, quæ casu perit, perit commodanti. Neque commodatarius tenetur ante tempus rem commodatam ex justitia restituere, si ea indigeat commodans, licet ratio æquitatis aliud sæpe suadeat.
- XXII. Contractus permutatorii ex mutua necessitate & commoditate orti sunt. Quare res, quæ permutantur, Pretium aliquod habeant, necessæ est.
- XXIII. Id præcipue in republica curandum, ut res civibus penitus necessariæ, & demum utiles villiori pretio possint comparari, quam voluptuariæ.
- XXIV. Contractus senebris generatim juri naturæ non repugnat.
- XXV. Tam diu mediis violentis jus suum persequi non licet, quam diu supersunt media mitiora. Neque igitur bellum alia ratione est licitum, quam si læsio aliter nequeat averti.
- XXVI. Non licet hosti majus adferre malum in bello, quam necesse est ad læsionem avertendam.
- XXVII. Bellum suscipere Religionis dilatandæ causa, nunquam est licitum.
- XXVIII. Privatorum non est judicare de belli justitia, sed hanc possunt supponere.
- XXIX. Cives à Magistratu cogi possunt ad militiam sectandam, non exteri.
- XXX. Duellum privata autoritate susceptum, in nullo casu est licitum.

O. A. M. D. G.

NIX

ULB Halle

3

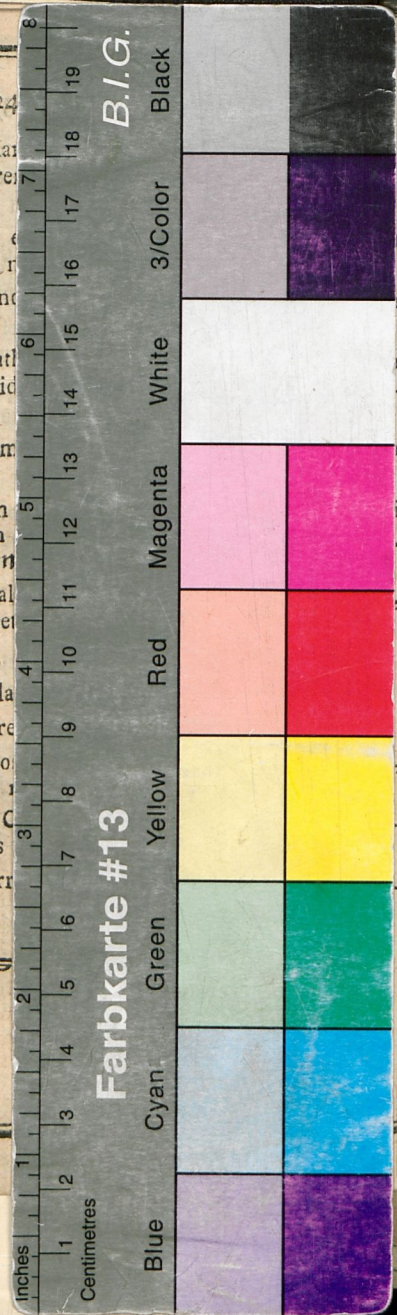
006 389 805

vd 18

DISSERTATIO
DE
1783, 2
USU JURISPRUDENTIÆ NATURALIS
NECESSARIO
IN JURE POSITIVO.

QUAM

UNA CUM POSITIONIBUS EX JURE NATURÆ DEPROMPTIS
IN AULA MAJORI ACADEMIÆ ELECTORALIS
MAXIMILIANÆ BONNENSIS

PUBLICÆ DISQUISITIONI

SUBMITTIT

FRANC. JAC. DE BREUNING, MERGENTHEIMENSIS

Juris Naturæ Auditor

ANNO DOMINI MDCCLXXXIII.

DIE 4TA SEPTEMBRIS.

BONNÆ, EX TYPOGRAPHIA ELECT, ACADEM, APUD JOAN. FRID. ABSHOVEN.